

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ ΠΤΗΝΩΝ, ΖΩΙΚΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ,
ΜΕΛΙΣΣΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΖΩΩΝ

ΜΕΤΡΑ ΒΙΟΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΡΙΠΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

❖ Τι πρέπει να γνωρίζουμε για την γρίπη των πτηνών;

- Η γρίπη των πτηνών είναι ιογενής, μεταδοτική νόσος των πτηνών που προκαλείται από τον ιό της γρίπης τύπου Α. Ο τύπος Α του ιού της γρίπης διαφοροποιείται περαιτέρω σε υπότυπους ανάλογα με τους συνδυασμούς δύο πρωτεϊνών (Η και Ν) της επιφάνειάς του. Στα πτηνά μπορεί να ανευρεθούν όλοι οι γνωστοί συνδυασμοί, ωστόσο όταν μιλάμε για «ιούς της γρίπης των πτηνών» αναφερόμαστε σε εκείνους τους υπότυπους του ιού της γρίπης τύπου Α που απαντώνται συχνότερα στα πτηνά και μπορούν να προκαλέσουν νόσο σε αυτά. Κάποιοι από τους εν λόγω υπότυπους (π.χ. H5N1, H7N7 κ.λπ.) μπορούν να προσβάλλουν τους χοίρους ή άλλα θηλαστικά ζώα (αγελάδες, μινκ, αλεπούδες, γάτες, θαλάσσιους ελέφαντες, φώκιες κ.λπ.). Ωστόσο η προσβολή των ανθρώπων παραμένει εξαιρετικά σπάνια.
- Όλα τα πτηνά μπορούν να νοσήσουν, αλλά τα εκτρεφόμενα πουλερικά, κυρίως ινδόρνιθες, νήσες, χήνες και όρνιθες, είναι τα πιο ευαίσθητα. Τα άγρια πτηνά και ιδιαίτερα τα υδρόβια (αγριόπαπιες, αγριόχηνες, κύκνοι κ.λπ.) φιλοξενούν και απεκκρίνουν τους ιούς της γρίπης τύπου Α χωρίς τις περισσότερες φορές να νοσούν.
- Από τα πουλερικά πιο ευάλωτα είναι εκείνα που διαβιούν σε ανοικτού τύπου εκτροφές (χωρική πτηνοτροφία, ελευθέρως βοσκής και βιολογική εκτροφή). Τα πουλερικά που εκτρέφονται σε αποκλειστικά κλειστού τύπου εγκαταστάσεις μολύνονται, όταν τα μέτρα βιοασφάλειας είναι ανεπαρκή.
- Τα υγιή πτηνά μολύνονται είτε άμεσα, κατά την απευθείας επαφή με μολυσμένα ή άλλα ασθενή πτηνά, είτε έμμεσα ερχόμενα σε επαφή με μολυσμένα αντικείμενα (σκεύη, νερό, στρωμνή, τροφές, κ.λπ.).
- Η ασθένεια στα πτηνά εκδηλώνεται με δύο μορφές. Στα πουλερικά η μία (χαμηλής παθογονικότητας γρίπη των πτηνών) προκαλεί ελαφράς βαρύτητας νόσηση που μπορεί να εμφανίζεται με πτερόρροια, μείωση της ωτοκίας και ήπια αναπνευστικά συμπτώματα. Μερικές φορές, είναι πιθανό τα πουλερικά να μη νοσούν παρότι είναι μολυσμένα. Η δεύτερη μορφή (υψηλής παθογονικότητας γρίπη των πτηνών) είναι πολύ μεταδοτική και χαρακτηρίζεται από αιφνίδιους θανάτους, έντονα αναπνευστικά συμπτώματα, οίδημα προσώπου και κυάνωση λειριών και καλλαίων. Η θνησιμότητα μπορεί να ανέλθει και στο 100%.

- Όταν ο ιός μπορεί να προσβάλει δεσποζόμενα θηλαστικά, συμπεριλαμβανομένων των μηρυκαστικών και των γουνοφόρων, προκαλεί διάφορα συμπτώματα (π.χ. ανορεξία, λήθαργο, νευρολογικές και αναπνευστικές διαταραχές), μείωση των αποδόσεων τους (π.χ. μείωση της γαλακτοπαραγωγής στις αγελάδες) μέχρι και θάνατο.
- Είναι νόσημα υποχρεωτικής δήλωσης και σε οποιαδήποτε επιβεβαίωση ή υποψία παρουσίας του, όπως αυξημένη νοσηρότητα ή θνησιμότητα πουλερικών/άγριων πτηνών ή σημαντικές μειώσεις στην ημερήσια κατανάλωση τροφής/νερού και την παραγωγή αυγών, πρέπει να ενημερώνονται άμεσα οι κτηνιατρικές αρχές.
- Στις εγκαταστάσεις διατήρησης πτηνών πρέπει να εφαρμόζονται τα προληπτικά μέτρα βιοασφάλειας για τη γρίπη των πτηνών, τα οποία προβλέπονται στην ενωσιακή και εθνική νομοθεσία.

❖ **Τι είναι η βιοασφάλεια και πώς εφαρμόζεται στη γρίπη των πτηνών;**

- Ως βιοασφάλεια ορίζεται το σύνολο των διαχειριστικών και φυσικών μέτρων τα οποία αποσκοπούν στην μείωση του κινδύνου εισαγωγής, ανάπτυξης και διασποράς παθογόνων παραγόντων από, προς και εντός ενός ζωικού πληθυσμού ή μίας εκτροφής, περιοχής, μέσων μεταφοράς ή οποιασδήποτε άλλης εγκατάστασης, χώρου και τοποθεσίας.
- Ειδικά στην περίπτωση της γρίπης των πτηνών, η συστηματική τήρηση μέτρων βιοασφάλειας είναι ζωτικής σημασίας, αν ληφθεί υπόψη η ταχύτητα μετάδοσης του ιού και το μέγεθος των επιπτώσεων που επιφέρει η πιθανή ανεξέλεγκτη εξάπλωσή του.
- **Στις οικόσιτες εκτροφές πουλερικών**, τα μέτρα βιοασφάλειας περιλαμβάνουν:
 - την υποχρεωτική διατήρηση των πουλερικών σε κλειστούς χώρους σε περιοχές της χώρας που βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 2 χιλιομέτρων από υγροβιότοπους, ποταμούς, λίμνες και κάθε είδους υδατοσυλλογή, τα ανοίγματα των οποίων πρέπει να καλύπτονται από κατάλληλα προστατευτικά καλύμματα που θα αποκλείουν την επαφή τους με άγρια πτηνά. Στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας συστήνεται η διατήρηση σε κλειστούς χώρους σύμφωνα με τα παραπάνω,
 - την υποχρεωτική διατήρηση των πουλερικών σε περιφραγμένους χώρους σε όλη την επικράτεια της χώρας,

- του υποχρεωτικό διαχωρισμό της εκτροφής νησών και χηνών από άλλα πουλερικά,
- τη χορήγηση νερού και τροφής στα πουλερικά σε κλειστό χώρο και τον καλό καθαρισμό του περιβάλλοντος χώρου, ώστε να μην υπάρχει διαθεσιμότητα τροφής και νερού προκειμένου να μην προσελκύνονται άγρια πτηνά και τρωκτικά,
- σε περίπτωση υποψίας της νόσου, τον περιορισμό στο ελάχιστο του χρόνου επαφής των ατόμων στην εκτροφή με τα πτηνά,
- την αποφυγή απόρριψης νεκρών πτηνών στην ύπαιθρο,
- τον σχολαστικό καθαρισμό και την αντισηψία των χεριών των ατόμων που ασχολούνται με την φροντίδα των πουλερικών,
- τον σχολαστικό καθαρισμό και την απολύμανση των υποδημάτων σε δοχεία με απολυμαντικά διαλύματα, τα οποία ανανεώνονται τακτικά, πριν την είσοδο και την έξοδο από τον ορνιθώνα.

➤ **Στις συστηματικές εκτροφές πουλερικών, τα μέτρα βιοασφάλειας, επιπλέον αυτών που αναφέρθηκαν προηγουμένως για τις οικόσιτες εκτροφές πουλερικών, περιλαμβάνουν:**

- την υποχρεωτική διατήρηση των πουλερικών σε εγκαταστάσεις που έχουν κατάλληλα συστήματα προστασίας προκειμένου να αποτρέπεται η επαφή των εκτρεφόμενων πουλερικών με τα άγρια πτηνά ή άλλα οικόσιτα πουλερικά ή πτηνά με τη χρήση κατάλληλων προστατευτικών μεταλλικών ή από άλλο υλικό κατασκευασμένων δικτυών με μικρό άνοιγμα, ή άλλων μέσων που θα επιτυγχάνουν αυτό το σκοπό στο μέτρο του δυνατού και ανάλογα με τον τύπο της εκτροφής (π.χ. εκμεταλλεύσεις ελευθέρως βοσκής και βιολογικής εκτροφής),
- τον υποχρεωτικό περιορισμό προσβασιμότητας στα κτήρια και τους χώρους όπου αποθηκεύονται οι ζωοτροφές και τα αυγά, από άγρια πτηνά, με τη χρήση των απαραίτητων μέσων (σήτες, δίχτυα κ.λπ.),
- τη διασφάλιση εισόδου στην εκτροφή από ελεγχόμενο σημείο και αφού προηγηθεί υποχρεωτικά απολύμανση των τροχών των εισερχόμενων οχημάτων. Για τον σκοπό αυτό, στις εισόδους των εκτροφών πρέπει να υπάρχουν συστήματα απολύμανσης με διάλυμα συνιστώμενου απολυμαντικού στην ενδεδειγμένη συγκέντρωση, που ανανεώνεται ανά 24ωρο,
- την ελαχιστοποίηση του αριθμού των οχημάτων και των επισκεπτών που εισέρχονται εντός της εκμετάλλευσης στον απολύτως απαραίτητο,

- την παραμονή των οχημάτων του προσωπικού, των επισκεπτών κ.λπ., εκτός της περιφραξής της εκμετάλλευσης,
- τον προγραμματισμένο, τακτικό, σχολαστικό καθαρισμό και την απολύμανση των οχημάτων της εκμετάλλευσης, ειδικά μετά από κάθε μεταφορά και πριν την είσοδό τους στην εκμετάλλευση,
- την απολύμανση των θαλάμων και του συνόλου του εξοπλισμού αμέσως μετά το τέλος του κάθε κύκλου εκτροφής, με ιδιαίτερη προσοχή στην απομάκρυνση όλης της οργανικής ύλης (χρήση κατάλληλων καθαριστικών/απολυμαντικών και νερού υπό υψηλή πίεση),
- ταυτόχρονη τοποθέτηση όλων των πτηνών της ίδιας ηλικίας και απομάκρυνσή τους ταυτόχρονα στο τέλος του κύκλου εκτροφής (all in all out),
- την εφαρμογή συστηματικών προγραμμάτων εντομοκτονιών και μυοκτονιών,
- την απαγόρευση χρησιμοποίησης πόσιμου νερού για τα εκτρεφόμενα πουλερικά, όταν αυτό προέρχεται από εξωτερικές δεξαμενές στις οποίες υπάρχει πρόσβαση σε άγρια πτηνά,
- την ελάχιστη διάρκεια εκτροφής των σημνών ορνιθίων σε 22 ημέρες και των ινδορνιθίων σε 30 ημέρες στις συστηματικές εκτροφές πουλερικών απόδοσης για εμπορία ως οικόσιτα και τον υποχρεωτικό εμβολιασμό των σημνών για τη νόσο Newcastle,
- το διαχωρισμό καθαρής και ακάθαρτης ζώνης στο χώρο της εγκατάστασης και τη διατήρηση των αποδυτηρίων στον ενδιάμεσο μεταξύ τους χώρο, ώστε η είσοδος ατόμων στον χώρο στέγασης των πουλερικών να γίνεται από εκεί,
- την άμεση απομόνωση των ασθενών και απομάκρυνση των νεκρών πουλερικών από τους θαλάμους ή τους χώρους στέγασής τους, καθώς και την επαρκή και αποτελεσματική διαχείρισή τους κατά περίπτωση,
- τον επαναπληθυσμό μεμονωμένων ή του συνόλου των θαλάμων της εκμετάλλευσης με πουλερικά που προέρχονται από σμήνη ή εκμεταλλεύσεις απαλλαγμένα παθογόνους μικροοργανισμούς,
- την αποφυγή διαδοχικών επισκέψεων σε διαφορετικές πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις με μεσοδιάστημα <72 ωρών, μέτρο το οποίο συνιστάται ιδιαίτερα για το προσωπικό συλλογής και φόρτωσης πουλερικών προς σφαγή,
- την κατάρτιση πρωτοκόλλου εφαρμογής ατομικής υγιεινής και απολυμάνσεων σε κάθε είσοδο, κατά την αλλαγή δραστηριότητας, πριν την έναρξη της εργασίας, μετά από τα ενδιάμεσα διαλείμματα και κατά την αποχώρηση από την εκμετάλλευση,

- τον καθαρισμό και την αντισηψία των χεριών πριν την είσοδο στην πιηνοτροφική εγκατάσταση, στους θαλάμους και σε κάθε άλλο χώρο, καθώς και πριν την έξοδο από το πιηνοτροφείο,
- στην περίπτωση επισκεπτών, τη χρήση κάθε φορά καθαρού ιματισμού και υπόδησης που συνιστάται να ανήκουν στην εκμετάλλευση (π.χ. μιας χρήσεως) και να παραμένουν και να συλλέγονται από αυτήν μετά το πέρας της επίσκεψης,
- την υποχρεωτική διέλευση από ποδόλουτρα απολύμανσης πριν την είσοδο στην πιηνοτροφική εγκατάσταση, στους θαλάμους και σε κάθε άλλο χώρο, με τακτική ανανέωση του απολυμαντικού,
- σε περίπτωση υποψίας της νόσου, τον περιορισμό στο ελάχιστο του χρόνου επαφής των ατόμων στην εκτροφή με τα πτηνά,
- τη σωστή και αποτελεσματική διενέργεια των ενδεδειγμένων απολυμάνσεων. Απαραίτητες προϋποθέσεις αποτελούν ο προηγηθείς επαρκής, σχολαστικός καθαρισμός της εκάστοτε επιφάνειας, η χρήση κατάλληλων απολυμαντικών με ιοκτόνο δράση (εγκεκριμένων από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων), καθώς και η επαρκής διάρκεια εφαρμογής του απολυμαντικού (τήρηση του απαιτούμενου χρόνου επαφής με την επιφάνεια), ώστε να εξασφαλίζεται η δράση του,
- την υποχρεωτική καθημερινή παρατήρηση και καταγραφή πλήρων και λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τη νοσηρότητα, τη θνησιμότητα, τις κτηνιατρικές επισκέψεις, τη διάγνωση ασθενειών, τα αποτελέσματα των εργαστηριακών εξετάσεων, τις θεραπείες και τους εμβολιασμούς για κάθε σμήνος, οι οποίες πρέπει να είναι διαθέσιμες για τουλάχιστον τα τρία (3) τελευταία έτη,
- την υποχρεωτική τήρηση για τουλάχιστον τρία (3) έτη αρχείων σχετικά με τα εκτρεφόμενα είδη (κατηγορίες, αριθμό), τα εμπορικά έγγραφα αγοράς πτηνών, ζωοτροφών κ.λπ., τις παραγωγικές τους επιδόσεις, τα κτηνιατρικά πιστοποιητικά, την εφαρμογή καθαρισμού και απολυμάνσεων (οχημάτων, εξοπλισμού, εγκαταστάσεων), τη διενέργεια μυοκτονιών/απεντομών και το βιβλίο επισκεπτών.

➤ **Άλλα μέτρα βιοασφάλειας**

- απαγορεύεται η χρήση πτηνών των τάξεων *Anseriformes* και *Charadriiformes*, ως δολώματα στη διάρκεια του κυνηγιού άγριων πτηνών,

- απαγορεύεται η συγκέντρωση πουλερικών και άλλων πτηνών σε υπαίθριες εκθέσεις, αγορές, θεάματα και πολιτιστικές εκδηλώσεις, καθώς και η διοργάνωση εκθέσεων και διαγωνισμών αυτών σε υπαίθριους και ελεύθερους χώρους,
- απαγορεύεται η διάθεση προς πώληση πουλερικών και άλλων πτηνών οποιασδήποτε ηλικίας και οποιουδήποτε είδους σε υπαίθριες λαϊκές αγορές. Η διάθεση πουλερικών και πτηνών κατ' οίκον επιτρέπεται μετά από σύντομη στάση του οχήματος μεταφοράς τους και επί χρόνο αναγκαίο για την εκφόρτωσή τους,
- η εκτροφή, η διακίνηση και η διάθεση πουλερικών απόδοσης για εμπορία ως οικοσίτων πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με συγκεκριμένους κτηνιατρικούς όρους και προϋποθέσεις, σύμφωνα με την ΥΑ 258971/26.08.2008 (ΦΕΚ 1785 Β'), όπως αυτή ισχύει,
- τα οχήματα μεταφοράς ζωντανών πουλερικών απόδοσης για εμπορία ως οικοσίτων πρέπει να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη μεταφορά πουλερικών, να είναι εγκεκριμένα σύμφωνα με τις ισχύουσες περί μεταφοράς των ζώων διατάξεις και επιπλέον να συμμορφώνονται με τις διατάξεις της ΥΑ 258971/26.08.2008 (ΦΕΚ 1785 Β'), όπως αυτή ισχύει,
- τα καταστήματα που διαθέτουν στο εμπόριο πουλερικά για οικοσίτες εκτροφές πρέπει να έχουν την έγκριση των κτηνιατρικών αρχών για την τήρηση των απαραίτητων κανόνων βιοασφάλειας, ενώ απαγορεύεται να διατηρούν τα πουλερικά εκτός του καταστήματος,
- ζωολογικοί κήποι, πάρκα ή παρεμφερείς εγκαταστάσεις που διατηρούν πτηνά σε αιχμαλωσία πρέπει να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την αποφυγή μετάδοσης της νόσου σε αυτά (π.χ. μόνιμη διατήρηση των πτηνών σε κλωβούς, όλα τα ανοίγματα και η οροφή των οποίων θα αποτρέπουν την επαφή με άγρια πτηνά, με την χρήση κατάλληλων προστατευτικών μεταλλικών ή από άλλο υλικό κατασκευασμένων δικτυών με μικρό άνοιγμα, ή άλλων μέσων που θα επιτυγχάνουν αυτό το σκοπό),
- οι κυνηγοί που κατά την κυνηγετική περίοδο έρχονται σε επαφή με άγρια πτηνά, δυνητικά μολυσμένα με ιούς της γρίπης των πτηνών, θα πρέπει: α) να τηρούν αυστηρά τα μέτρα ατομικής υγιεινής κατά τον καθαρισμό, την προετοιμασία και το μαγείρεμα πτερωτών θηραμάτων, β) να καθαρίζουν και να απολυμαίνουν τα οχήματα και τον κυνηγετικό τους εξοπλισμό (ενδύματα, υποδήματα κ.λπ.) προκειμένου να αποφευχθεί η διασπορά ιών της γρίπης των πτηνών από τα άγρια πτηνά στα πουλερικά, γ) να μην σιτίζουν πουλερικά ή κατοικίδια (σκύλους, γάτες)

με ωμά περωτά θηράματα ή υπολείμματα αυτών, δ) να μην απορρίπτον στην ύπαιθρο πτώματα ή υπολείμματα άγριων πτηνών.

❖ **Ποια μέτρα λαμβάνονται με την εμφάνιση της νόσου;**

Σε περίπτωση που επιβεβαιωθεί η παρουσία της γρίπης των πτηνών σε οικόσιτες ή συστηματικές εκτροφές πουλερικών, επιβάλλεται η άμεση θανάτωση όλων των πτηνών. Επιπλέον, πραγματοποιείται καταστροφή των προϊόντων τους, των ζωοτροφών, της στρωμνής και όλων των υλικών και απορριμμάτων που ενδέχεται να έχουν μολυνθεί, ενώ στο τέλος εκτελούνται εργασίες καθαρισμού και απολύμανσης. Επίσης, στη μολυσμένη εκτροφή και σε όλες τις εκτροφές εντός συγκεκριμένης ζώνης επιβάλλονται περιορισμοί στη διακίνηση πουλερικών και προϊόντων τους.